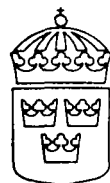

Jordbruksutskottets yttrande

1987/88:2 y

om Sverige och den västeuropeiska integrationen

JoU
1987/88:2 y

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har genom beslut den 4 februari 1988 berett jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motioner.

Jordbruksutskottet berör i sitt yttrande huvudsakligen avsnitten 7 (jordbruk, livsmedelsindustri och fiske) samt de delar av avsnitt 11 som gäller miljöpolitik och livsmedelsbestämmelser (11.2 och 11.7). De motioner som särskilt tagit upp hithörande frågor är 1987/88:U3 av Lars Werner m.fl. (vpk), 1987/88: U5 av Olof Johansson m. fl. (c), 1987/88:U6 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) och 1987/88:U7 av Carl Bildt m.fl. (m).

Utskottet

Inledning

I propositionen föreslås vissa riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska integrationsarbetet.

Det övergripande målet är att åstadkomma ett gemensamt europeiskt ekonomiskt samarbetsområde som omfattar samtliga EFTA- och EG-länder. EFTA:s ställning stärks. Förbindelserna med EG utvecklas på en rad olika områden. Det nordiska samarbetet fördjupas. En bred informationsverksamhet initieras.

I propositionen lämnas också en redogörelse för utvecklingen av det västeuropeiska samarbetet på olika områden.

Från de synpunkter utskottet har att företräda tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för Sveriges fortsatta medverkan i den västeuropeiska integrationen. Utskottet delar regeringens bedömning att Sverige har ett starkt intresse att medverka i ett brett västeuropeiskt samarbete. Det är angeläget att det nordiska samarbetet med EG breddas och fördjupas så långt det är förenligt med den svenska neutralitetspolitiken.

Det anförda innebär att utskottet för sin del avstyrker vpk:s partimotion U3. Motionen innehåller bl.a. kritiska synpunkter på EG-ländernas miljöpolitik. Vidare anförts att jordbruk och livsmedelsproduktion är hårt kemikaliserade och saknar varje hälsopolitisk målsättning. Med hänvisning härtill och till vissa andra överväganden som faller utanför utskottets

beredningsområde avstyrker vpk propositionen. Med anledning härav avstår utskottet från att i övrigt kommentera motionen under de olika avsnitten nedan.

I det följande redovisar utskottet sin inställning till de svenska övervägandena under rubrikerna jordbruk, livsmedelsindustri, fiske och miljöpolitik m.m. och till moderata samlingspartiets, centerns och folkpartiets motioner.

Jordbruk m.m.

Efter en redovisning av EG:s gemensamma jordbrukspolitik och problemen med betydande jordbruksöverskott inom såväl EG som Sverige anför föredragande statsrådet att det i Luxemburgdeklarationen anges att samarbetet och/eller konsultationer på jordbruksområdet skall intensifieras (betr. Luxemburgdeklarationen, se prop. s. 3). Det finns ett svenskt intresse av ett sådant samarbete i Västeuropa i liberaliserande riktning. Det är naturligt att EG med sin gemensamma jordbrukspolitik tillmäts särskild betydelse i detta sammanhang. Som framgår av propositionen ställer dock institutionella och materiella omständigheter hinder i vägen för ett deltagande i EG:s jordbrukspolitik genom att innefatta också alla jordbruksvaror i en tullunion. Däremot skulle den svenska jordbrukspolitiken i olika avseenden autonomt kunna göras mer likartad EG:s, vilket skulle medföra en harmonisering av produktionsvillkoren. Vidare skulle, enligt föredraganden, frihandelsavtalet kunna omförhandlas för att helt eller delvis inbegripa vissa jordbruksreglerade varor eller skulle separata avtal av typ ostavtal kunna ingås för enskilda varor avseende bestämda kvantiteter.

I centerns partimotion U5 anføres bl.a. att samarbetet på jordbruks- och livsmedelsområdena bör inriktas på att uppnå en ökad frihandel. Detta måste enligt motionen för Sveriges del kombineras med åtgärder för regional balans genom livsmedelsproduktion i landets olika delar. Vidare måste den för neutralitetspolitiken nödvändiga försörjningen säkerställas. Motionärerna anser i övrigt att det för närvarande inte synes föreligga möjligheter för några större förändringar på detta område. Flertalet industriländer har omfattande jordbruksöverskott, och jordbruksfrågorna tillhör de mest svårlösta i Uruguayrundan i GATT. Läget är enligt motionen sådant att utvecklingen måste avvaktas.

I moderata samlingspartiets partimotion U7 anføres synpunkter som inte på något avgörande sätt skiljer sig från regeringens överväganden om jordbruket. Med hänsyn till att de svenska överskottskvantiteterna för närvarande minskar skulle det enligt motionen knappast medföra några omfattande problem varken för EG eller Sverige om Sverige kunde delta i den gemensamma jordbrukspolitiken. Svensk export inom vidareförädlingsledet skulle underlättas.

Utskottet delar i allt väsentligt regeringens syn på samarbetsmöjligheterna mellan Sverige och EG på jordbruksområdet. Som föredragande statsrådet anför finns det ett svenskt intresse av ett samarbete i Västeuropa i liberaliserande riktning. Ett sådant samarbete skulle kunna ge fördelar både

för Sverige och övriga berörda länder. I den mån en harmonisering av produktionsvillkoren skulle ställa krav på ändringar i den svenska jordbruks- och livsmedelspolitiken finns det anledning att framhålla vissa inslag i denna politik som särskilt väsentliga. Några av grundstenarna i den svenska livsmedelspolitiken är sålunda försörjningsberedskapen i krigs- och krissituationer och kraven på regional balans i jordbruket och livsmedelsindustrin. Det bör också framhållas att frågor om livsmedels kvalitet och jordbrukets effekter på miljön sedan länge är föremål för stor uppmärksamhet i vårt land och även behandlats i olika sammanhang i riksdagen. Det är angeläget att det fortsatta reformarbetet på hithörande områden inte förhindras eller fördröjs till följd av en sådan harmonisering som avses i propositionen. Utskottet utgår också från att man beaktar integrationsarbetets effekter i konkurrenshänseende för den svenska produktionen. Det anförda bör bl.a. vara ägnat att tillgodose motion U5 i motsvarande del (yrkande 5).

Utskottet har ingen erinran mot de svenska övervägandena under rubriken Livsmedelsindustri (prop. s. 47).

Fiske

Av propositionen framgår att förutsättningarna för fiskerinäringen undergått genomgripande förändringar de senaste decennierna och att det är svårt att överblicka konsekvenserna för Sveriges del vid en tillämpning av EG:s gemensamma fiskeripolitik. Som exempel på möjliga handlingslinjer anges att den ömsesidiga rätten till fiskerättigheter i EG:s resp. Sveriges fiskevatten skulle kunna ökas. Sådana förhandlingar sker årligen bilateralt mellan Sverige och EG. Vad beträffar EFTA finns enligt propositionen betydande svårigheter vid en eventuell liberalisering begränsad endast till EFTA-området, bl.a. beroende på detta områdes struktur i fråga om fiskerinäring och marknadssituationen.

Den väg som återstår för att öka liberaliseringen av handeln med fisk och fiskprodukter synes därför ligga i åtgärder som berör hela det europeiska frihandelsområdet EG-EFTA. Även här måste det då komma till en omförhandling av frihandelsavtalen mellan EFTA-länderna och EG liksom av existerande bilaterala avtal angående fiskerättigheter. En förutsättning torde vara att parallella överenskommelser kan uppnås om ett antal andra betydelsefulla element såsom fångstbegränsningar, stöd till fiskerinäringarna, interna priser etc. Det skulle bli fråga om ett nätverk av avtal som för samordning och balans måste styras av vissa i förväg överenskomna principer i syfte att förenkla processen.

Sammanfattningsvis måste enligt propositionen nya vägar sökas på fiskeområdet om Sverige skall kunna delta i EG:s fiskeripolitik. En ökad liberalisering inom hela EFTA-EG-området borde vara möjlig, om en avveckling av gränsskyddet kopplas till andra element såsom fiskerättigheter, fångstbegränsningar, stöd till fiskerinäringarna, interna priser m.m.

I motion U7 (m) påpekas att utvecklingen för svensk del bl.a. inneburit minskade möjligheter att nyttja de traditionella fångstområdena i Nordsjön. En tillämpning av EG:s regler inom detta område skulle kunna innebära

ökade möjligheter till svenskt högsjöfiske men också ökad konkurrens i våra kustvatten.

JoU 1987/88:2 y

Utskottet vill för sin del framhålla att det svenska fisket sedan mitten av 1970-talet begränsats genom den indelning av haven i nationella fiskezoner som då skedde. Genom avtal med andra länder kan ändå ett visst fiske ske i andra länders zoner. Utvecklingen har lett till att det svenska Östersjöfisket fått en proportionellt sett allt större betydelse. Denna utveckling förstärks ytterligare av den nyligen träffade överenskommelsen mellan Sverige och Sovjetunionen om den s.k. vita zonen. Det är därför enligt utskottets mening viktigt att man från Sveriges sida, i avbiden på en multilateral reglering av EFTA- och EG-ländernas fiskeripolitik, iakttar återhållsamhet i bilaterala åtaganden när det gäller att bevilja fiskerättigheter i svenska fiskevatten. I övrigt föranleder propositionen i denna del ingen kommentar från utskottets sida.

Miljöpolitik m.m.

Propositionen innehåller i denna del en omfattande redogörelse för det internationella samarbetet på miljövärdens område (s. 85). Bl.a. erinras om att Sverige sedan år 1977 haft årliga bilaterala överläggningar med EG-kommissionen inom ramen för ett bilateralt avtal på miljöområdet. Dessa överläggningar har givit tillfälle till informationsutbyte i frågor av gemensamt intresse, t.ex. pågående regleringsarbete, innebörden av EG:s nya harmoniseringsmetod, metoder för bedömning och reglering av farliga ämnen, utbildnings- och forskningsfrågor samt information om förberedelser inför möten i viktiga internationella miljöorganisationer.

EG-kommissionen har visat intresse för svenska åtgärder vad gäller t.ex. miljöskydd inom jordbruket, regleringen av användning av kadmium, begränsningar av svavelutsläpp samt bedömning av farliga ämnen.

En fråga som tilldragit sig stor uppmärksamhet i relationerna Sverige-EG rör bestämmelser för bilavgaser. Andra frågor som uppmärksammats i miljösamarbetet är luftburna föroreningar, klimatförändringar, begränsning av miljörisker vid stora industrianläggningar, marina föroreningar och åtgärder mot jordförstöring. Dessa frågor behandlades bl.a. vid ett möte mellan samtliga EFTA:s och EG:s miljöministrar i oktober 1987 i Nordwijk i Nederländerna.

Vid mötet gjordes en kraftig markering av behovet av ökat samarbete mellan alla länder i Västeuropa i enlighet med Luxemburgdeklarationen från år 1984, som utgör grunden för EFTA-EG-samarbetet.

Man enades också om att möten med miljöexperter på hög nivå från medlemsländerna skall äga rum minst en gång per år. Vid behov skall också ytterligare ministermöten hållas. Samtidigt framhöll ministrarna att det förstärkta miljösamarbetet mellan EFTA- och EG-länderna inte fick försvåra miljösamarbetet i vidare europeiska och globala miljöfora.

Luxemburgdeklarationen nämner uttryckligen miljö som ett lämpligt samarbetsområde mellan EFTA och EG. Enligt propositionen välkomnar regeringen de överenskommelser om starkare samarbete på miljöområdet som man enades om vid det nyssnämnda ministermötet i Nederländerna.

Genom de förstärkta konsultationsförfarandena finns nu praktiska möjligheter att intensifiera samarbetet. Sverige har också därigenom fått potentiellt bättre möjligheter att påverka EG i många miljöfrågor. Det blir lättare att angripa miljöfrågorna i ett bredare perspektiv och inte se dessa enbart som handelsfrågor. Länderna inom Västeuropa prioriterar skilda miljöfrågor på olika sätt. I åtskilliga fall är Sverige berett att gå betydligt längre i åtaganden än många andra länder. Det är emellertid angeläget att samverkan kommer till stånd så att man så långt möjligt kan undvika dubbelarbete och onödiga handelshinder.

I motion U5 (c) understryks värdet av en positiv miljöpolitisk utveckling i hela Västeuropa. Enligt motionen föreligger det dock en risk att den europeiska integrationen kan skapa svårigheter för en mer långtgående nationell miljöpolitik. För Sverige måste det vara en självklarhet att inte gå med på några restriktioner mot våra möjligheter att ställa mer långtgående miljökrav än vad som kan vara accepterade i andra länder, även om dessa krav skulle kunna verka hämmande på det fria varuflödet.

I folkpartiets partimotion U6 anförts att miljöfrågorna blivit alltmer internationella till sin karaktär och att internationellt samarbete är en förutsättning för att kunna avvärja bl.a. de globala miljöhoten. Också Sverige skulle i dag ha mycket att vinna på att andra länder bättre renade sina utsläpp. Motionen utmynnar i ett yrkande att samarbetet på hög tjänstemannanivå intensifieras.

I motion U7 (m) framhålls att miljöproblemen i Europa kräver drastiska åtgärder inte bara i Västeuropa utan framför allt i Östeuropa. För Europas framtid är det mycket viktigt att de östeuropeiska länderna vidtar effektiva miljövårdsåtgärder. Inom EG-länderna finns det generellt sett en betydligt större miljömedvetenhet. Utformningen av regler inom EG kommer i många fall att vara styrande även för Sverige. De möjligheter till konsultationer och diskussioner som nu finns måste utnyttjas för att skapa regler som bättre skyddar Europas miljö. Att Sverige inte är medlem i EG innebär dock enligt motionen att våra åsikter normalt får mindre tyngd.

Utskottet har i olika sammanhang konstaterat att de stora miljöproblemen till sin karaktär är gränsöverskridande och i många fall utgör ett globalt hot mot miljön (se t.ex. JoU 1987/88:8 och 11-12). I november 1987 anordnade utskottet en hearing med representanter för utrikesdepartementet och miljö- och energidepartementet om det internationella miljövårdssamarbetet, innefattande bl.a. en genomgång av det aktuella läget på flertalet sakområden. Mot bakgrund av denna redovisning och uppgifterna i propositionen kan utskottet med tillfredsställelse konstatera att man från Sveriges sida intensifierat det internationella arbetet. I enlighet med vad som anförts i motion U6 är det värdefullt om detta arbete kan förstärkas ytterligare. Inom ramen för ett ökande internationellt samarbete bör man dock från svensk sida slå vakt om de resultat som hittills uppnåtts i det nationella miljövårdsarbetet. Utskottet utgår också från att en harmonise-

ring på detta område inte får utgöra hinder mot en fortsatt hög ambitionsnivå i vårt eget miljövarsarbete.

JoU 1987/88:2 y

Vad i propositionen anförts under rubriken Livsmedelsbestämmelser föranleder ingen annan erinran från utskottets sida än att frågan har nära beröring med jordbruks- och livsmedelspolitiken, som utskottet behandlat i föregående avsnitt.

Stockholm den 23 februari 1988

På jordbruksutskottets vägnar

Håkan Strömberg

Närvarande: Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Ove Karlsson (s), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Ingvar Eriksson (m), Åke Selberg (s), Lennart Brunander (c), Jan Jennehag (vpk), Leif Marklund (s), Anders Castberger (fp), Kerstin Göthberg (c) och Bengt A Klang (fp).

Avvikande mening

Jan Jennehag (vpk) anser att utskottets yttrande fr.o.m. det stycke under rubriken Inledning som börjar med "Från de" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till de synpunkter som anförts i motion U3 av Lars Werner m.fl. om riktlinjerna för en svensk alleuropeisk politik. Vidare instämmer utskottet i den kritik som motionärerna riktar mot den outvecklade miljöpolitiken och den hårt kemikaliserade jordbruks- och livsmedelsproduktionen i EG-länderna. En harmonisering på dessa områden är oförenlig med en fortsatt hög ambitionsnivå på motsvarande områden för Sveriges del. Från de synpunkter utskottet har att företräda tillstyrker utskottet motionärernas yrkande att propositionen avslås och att riksdagen formulerar riktlinjerna för en alleuropeisk politik i enlighet med motionen. Med detta ställningstagande saknar utskottet anledning att gå närmare in på de sakområden i propositionen som tillhör utskottets beredningsområde.